

Middellange termijn financiering HWBP

Portefeuillehouder: Jeroen Haan / Steller: Wijnand Dekking

Bespreekstuk (besluitvormend)

Gevraagd besluit

De CWK wordt gevraagd:

1. de Ledenvergadering (LV) van de Unie van Waterschappen te adviseren om op 13 december a.s.:
 - a. te besluiten overeenkomstig het als bijlage CWK 24-39b bijgevoegd voorgenomen besluit dat sinds 4 juli jl. wordt besproken in de waterschapsbesturen en de vereniging;
 - b. te besluiten om de minister van Infrastructuur en Waterstaat met een brief te informeren over de besluitvorming van de waterschappen en daarin aan te dringen op het bij Voorjaarsnota 2025 beschikbaar stellen van de extra middelen van het Rijk;
2. aan te geven wat er van de zijde van de waterschappen nog nodig is om op 13 december in de LV conform het onder 1a geformuleerde te kunnen besluiten;
3. aan te geven wat we als waterschappen in aanvulling op het onder 1b verwoorde nodig hebben van het Rijk.

De kern van het advies

Doel besluitvorming

In de jaarlijkse programmering van het HWBP is geconstateerd dat er in de jaren 2030-2036 met de huidige bijdragen van waterschappen en Rijk te weinig budget beschikbaar is om alle geplande projectfasen te financieren. De aanstaande besluitvorming in de LV is erop gericht om het HWBP op schema te houden, zodat we de doelstelling dat Nederland ook in 2050 nog waterveilig is kunnen waarmaken. Hiervoor is het nodig dat de projectwaterschappen wiens project(fas)en vanwege het ontbreken van middelen in 2030-2036 buiten de programmering zijn geplaatst (enkele tientallen projecten van in totaal ca. tien waterschappen) zekerheid van financiering hebben op het moment dat zij over de betreffende projecten besluiten. Gegeven de lange voorbereidingsperiode vinden deze besluiten deels al in 2024 en 2025 plaats. Als deze besluitvorming niet plaatsvindt, is de kans zeer reëel dat het programma met 6-8 jaar vertraagt en het einddoel 2050 niet wordt gehaald.

Proces en hoofdlijnen voorgenomen besluit

Op dit moment wordt er in Unieverband een traject doorlopen dat er op is gericht dat de 21 waterschappen in de LV van december 2024 de intentie uitspreken om extra financiële middelen voor het HWBP voor de periode 2030-2036 beschikbaar te stellen.¹ Aan deze intentie zijn als voorwaarden verbonden²:

- a. dat het Rijk dezelfde extra financiële bijdrage als de waterschappen levert;
- b. dat in 2024 en 2025, grotendeels als onderdeel van de besluitvorming over de financiering voor de lange termijn, besluitvorming plaatsvindt over 7 onderwerpen die we binnen de alliantie anders gaan doen om effectiever en efficiënter te worden.

Voorafgaand aan de besluitvorming in de LV vindt bestuurlijke besluitvorming binnen de 21 waterschappen plaats. Ten behoeve van een eenduidige besluitvorming zijn de waterschappen conform afspraken in de CWK van 4 juli jl. voorzien van een voorgenomen besluit voor de LV van december (bijlage CWK 24-39b).

¹ Hierbij wordt er vanuit gaan dat ca. €1,25 miljard in 7 jaar nodig zal zijn.

² Zie bijlage CWK 24-39b voor meer informatie.

Genomen besluit over Projectgebonden Eigen Bijdragen

In de aanloop naar de LV van december a.s. heeft de CWK op 4 oktober jl. al een deelbesluit genomen over één van de 7 deelvvoorwaarden zoals hierboven bedoeld onder b, namelijk het realiseren van de 10% Projectgebonden Eigen Bijdragen. Dit deelbesluit luidt:

Projectwaterschappen stellen verschillen tussen de werkelijke PGEB van projectfasen en de beoogde PGEB van 10% van de periode 2014 t/m 2022 met terugwerkende kracht beschikbaar voor toekomstige HWBP projectfasen van het eigen waterschap. Dit onder de voorwaarde dat daar tegenover staat dat de projectwaterschappen worden gecompenseerd in de gevallen waarin zij meer dan 10% van de geraamde uitgaven voor eigen rekening nemen, vanuit hun reserveringen geen middelen meer hebben om de uitgaven boven de 10% PGEB te dekken en ook vangnetconstructies voor hoge kosten geen oplossing bieden. Wat betreft de effectuering van het deelbesluit voor de periode 2014-2022 in combinatie met compensatie bij overschrijdingen van 10% PGEB besluit de CWK dat onze inzet wordt dat dit een expliciet onderdeel wordt van het overkoepelend advies over de doelmatigheidsprikkels, dat vanaf eind 2024 als onderdeel van het actieplan 'Een toekomstgericht Hoogwaterbeschermingsprogramma' wordt ontwikkeld en waarover in 2025 wordt besloten als onderdeel van de besluitvorming over de lange termijn financiering van het HWBP.

Bijdrage van het Rijk / relatie met de programmering voor 2026-2037

- Een belangrijk uitgangspunt bij en randvoorwaarde voor de waterschappen in de huidige besluitvorming is dat alle alliantiepartners hun verantwoordelijkheid nemen en zich houden aan gemaakte afspraken. Dat geldt dus ook voor het Rijk. De waterschappen verwachten dat het Rijk ook de benodigde extra middelen voor het HWBP zal regelen, nu en in de toekomst.
- De Unie heeft sinds eind vorig jaar op alle niveaus overleg met het ministerie van IenW over de extra bijdrage van het Rijk. Op DG-niveau heeft het ministerie van IenW de intentie uitgesproken dat er in de voorjaarsbesluitvorming 2025 van het kabinet een harde claim voor deze extra middelen wordt ingediend.
Hiermee is de situatie bij het Rijk enigszins vergelijkbaar met die van de waterschappen: de waterschapsbesturen spreken in de huidige periode de intentie uit de extra middelen beschikbaar te gaan stellen en deze extra middelen worden in het voorjaar onderdeel van de besluitvorming over de voorjaarsnota's/meerjarenramingen; het eerste jaar waarin de middelen beschikbaar moeten zijn is immers 2030 en dat valt binnen de periode die de voorjaarsnota's/meerjarenramingen wettelijk moeten bestrijken. Verschil is natuurlijk wel dat de 21 waterschappen nu een bestuurlijk besluit nemen en het bij het ministerie vooralsnog om een ambtelijke intentie gaat.
- Op verschillende manieren probeert de Unie te bewerkstelligen dat de ambtelijke intentie van het Rijk wordt omgezet in het formeel opnemen van de benodigde extra middelen in de voorjaarsnota 2025 van het kabinet. Hierover worden ambtelijke gesprekken met het ministerie gevoerd, wordt er, bijvoorbeeld tijdens kennismakings- en werkbezoeken, aandacht van zowel de minister als kamerleden voor de noodzaak van extra middelen gevraagd en worden vergaderingen van de Tweede Kamer(commissie) benut om de noodzaak van duidelijkheid over de extra middelen van het Rijk te benadrukken. Indien het voorgaande zich leent voor aandacht in de media, probeert de Unie ook dat kanaal te benutten.
- Ook de behandeling van het HWBP-programma voor 2026-2037 in het Programmabestuur HWBP op 12 november a.s. zien wij als een mogelijkheid om invloed uit te oefenen op (de snelheid van) de besluitvorming binnen het Rijk. Als de vertegenwoordigers van de waterschappen in dat bestuur het mandaat van de waterschappen hebben om in te brengen dat de basisvariant, waarin geen rekening is gehouden met extra middelen voor de periode 2030-2036, zo snel mogelijk moet worden vervangen door een variant van het programma met de benodigde € 2,5 mld. extra middelen van waterschappen en Rijk samen, geeft dit een krachtig signaal af naar de besluitvorming binnen het Rijk. Dit mandaat komt bij het volgende agendapunt aan de orde.

- Voorafgaand aan de CWK-vergadering is er nog overleg met het ministerie van IenW, waarvan mondeling verslag in de CWK zal worden gedaan.

Bestuurlijke aandachtspunten

Definitief besluit van de waterschappen in LV 13 december a.s.

Bij het volgende agendapunt wordt de CWK-leden gevraagd om de vertegenwoordigers van de waterschappen in het Programmabestuur mandaat te geven om op de hiervoor geschetste wijze te opereren in de besluitvorming op 12 november over het HWBP-programma 2026-2037. Omdat enkele waterschappen het interne bestuurlijke traject nog niet volledig hebben afgerond op het moment van de CWK-vergadering van 7 november, zal dit mandaat van sommige waterschappen gebaseerd zijn op een DB-besluit. De definitieve besluitvorming over de intentie om de extra middelen beschikbaar te gaan stellen wordt genomen in de LV van 13 december en is gebaseerd op de afgeronde besluitvorming van de 21 waterschappen.

Effect besluit waterschappen op besluit extra middelen Rijk

Het intentiebesluit van de waterschappen om de extra middelen beschikbaar te stellen laat zien dat de waterschappen topprioriteit geven aan hoogwaterveiligheid en is een belangrijk signaal aan de minister van IenW.

Besproken in

- Dit jaar in informele en formele vergaderingen van de CWK op 31 januari, 22 maart, 16 mei, 31 mei, 4 juli en 4 oktober alsmede ledenvergaderingen op 12 april en 21 juni.
- De WWK op 25 oktober jl. Daarbij heeft de WWK de eerder in deze notitie verwoorde lijn met betrekking tot de extra middelen van het Rijk onderschreven. In aanvulling heeft de WWK het volgende gesteld:
 - We zijn bezig met de wettelijke taak om 2050 te halen. We zien dat 2030-2036 cruciaal is omdat achterstanden niet ingehaald kunnen worden en de toekomst meer onzekerheden kent. Zonder extra middelen voor middellange termijn weten we niet of we 2050 halen. Het is beter om een buffer te hebben in de laatste jaren als de opgave toch kleiner blijkt te zijn. Maar vooralsnog gaan ontwikkelingen in klimaatverandering sneller dan we dachten.
 - Daarom is dit het laatste jaar met een noodprogrammering. Als we volgend jaar niet een normale programmering (d.w.z. met extra middelen voor de middellange termijn) hebben, volgt het gesprek over 2050 niet halen. Sterker nog, als er in 2025 niet voldoende duidelijkheid is, dan is de kans groot dat de eerste projecten stilgelegd worden.
 - Wij hebben er alles aan gedaan om als alliantiepartner de wettelijke taak te vervullen. Wij hebben ons besluit genomen. Rijk, jullie graag ook, zodat we in 2025 weten waar we aan toe zijn.
- Verder heeft de WWK op 25 oktober jl. aangegeven dat in de CWK gesproken zou moeten worden over de voorwaarden die de waterschappen van het Rijk nodig hebben om in 2025 de stap te zetten van het daadwerkelijk beschikbaar stellen van extra middelen voor de middellange termijn. Tot slot adviseert de WWK de CWK dat er na het LV-besluit van 13 december een brief wordt gestuurd naar de minister over de extra middelen van de waterschappen, om transparant te zijn over onze besluitvorming en een stap vooruit te doen.

Vervolg/Communicatie

Besluitvorming op 13 december in de LV.

Gevraagd besluit

De kern van het advies